

Ádám Jenőre emlékeztek Kecskeméten

A Dunamelléki Református Egyházkerület Presbiteri Konferenciája napján, 2003. április 5.-én többszáz presbiter jelenlétében lepleztük le Ádám Jenő zeneszerző, Kossuth-díjas főiskolai tanár emléktábláját Kecskeméten a Kéttemplom közben, a Kodály Intézet átellenében. A tábla elhelyezésének időszerűsége egyrészt Ádám Jenő halálának 20 éves, a zenei oktatásról írt könyve megjelenésének 50 éves évfordulója. A felemelő ünnepségen a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Angol Kórusa énekelt, Johnston Brian vezényletével. Az alább közölt megemlékező beszédet Berkesi Sándor Liszt-díjas karnagy tartotta. A tábla alatt elhelyezte koszorúját a Református Presbitérium, a Református Kollégium, a Református Öregdiákok Baráti Köre. A Kodály Intézet nevében Erdei Péter Liszt-díjas karnagy, főigazgató koszorúzott.

Szabó Gábor esperes

Valahányszor Szenci Molnár Albert gyönyörű fordításában idézem a klasszikusan szép 8. zsoltárt, Ádám Jenő alakja támad elém. Tahiban a 70-es években a —ma már tudjuk—történelmi jelentőségű egyházzenei hetek programjában láthattuk, hallhattuk őt. Élénk gesztusait, lobogó szellemiségét, hallgatóit magával sodró előadói tehetségét, sajátosan érces beszéd és énekhangját mindannyian őrizzük, akik megajándékozottai lehettünk a vele való találkozásnak.

Az imént hallott zsoltárstrófákra, természetesen a nagy ívű genfi dallammal, Ádám Jenő vegyeskari feldolgozást készített, melynek ajánlása így szól: „Nagytiszteletű Osváth Vikornak és Énekkarának szeretettel 1971. szeptember 9-én Ádám Jenő”. A felkérés Osváth Viktor részéről nagy valószínűséggel Tahiban hangozhatott el. A nem kecskemétieknek el kell mondanom, hogy Osváth Viktor a helyi gyülekezetnek volt sok éven át lelkipásztora, orgonistája, a Kecskeméti Vég Mihály kórusnak karnagya, az egyházi kórusderékhad zeneszerzője. Ádám Jenő rányitotta lelkünket Szenci Molnár üzenetére: a kezdő „Ó” indulatszó rácsodálkozó szépségére, a prozódiai leleményre, mely szerint az „Úr” szó a rakétásan felfelé ívelő dallam csúcsára kerül. Az előadó akkor még csak sejthette, hogy a Holdra elsőnek lépő űrhajósok a földi irányítóközpont munkatársaival könnyes szemmel együtt énekelték a nyolcadik zsoltár sorait. Magam kiváltságként tartom számon, hogy Ádám Jenő búcsúztatásán a Farkasréti temetőben az ő kívánságának megfelelően róhattuk le kegyeletünket a debreceni Kántussal, a 8. zsoltárt elénekelve.

Századunk nagy magyar karizmatikusa volt. A faltörők, a sziklabontók, a nemzetépítők messze sugárzó példája. Jelentősége értékeit egyre nagyobb lendülettel vesztő, sőt pusztító világunkban hatalmasan felértékelődik. Szokolay Sándor teszi fel a kérdést: „Hol vannak ma a lánglelkű emberek? Nyomuk veszett! Ádám Jenő minden minőségében mozgósító, lelkesítő, sodró lelkületű, ellenállhatatlan apostola volt nemzetünknek! Karnagyként, zeneakadémiai ta-

nárként, zeneszerzőként, tankönyvíróként, elragadó előadóként, a magyar népdal éneklésének újraélesztőjeként, a zene titkainak nagy feltárójaként mindig és mindenkor ránk szórta aranyát.”

Ádám Jenő mesterének, Kodály Zoltánnak hűséges, engedelmes tanítványa, egyszerismind korszakalkotó jelentőségű munkatársa volt. Minden iskolatípusban tanított, így elmondhatjuk, hogy a kisiskolák nagy professzora és a nagy zenei műhelyek tanítója egyszerre. Ezért esett rá Kodály választása, s a megbízás: írja meg az énektanítás módszertanát. Galyatetőn hat hét termékeny munkálkodásának gyümölcszeként született meg az az alapvető kézikönyv — *„Módszeres énektanítás a relatív szolmizáció alapján”* — s a hozzá tartozó énekkönyvek, tankönyvek, melyek azóta mint a „magyar módszer” dokumentumai máig ható s a jövőbe mutató nagy énekpedagógiai világsiker elindítói. Később így emlékszik vissza az *„Egy világsiker kurta története”* című írásában: „Nos mit írtam? Újat? Nem! Ez az újság inkább óság. Ezzel a módszerrel már ezer éve egy olasz szerzetes taníttatta kispapjait kottából kántálni. Sok utódja volt, főként a múlt században; köztük magyar is akadt. Mindenhol a legjavát, a leghasznosabbját vettem át, de ami a fő, a legfontosabb, a tanítás minden mozzanatát a magyar zene lelkének húrjára hangoltam. Valamelyest azért adtam hozzá a magam sokévi gyakorlatából is.”

Ádám Jenő mindannyiunk tanítómestere volt, Tanított ő bennünket a katedréről, a karmesteri dobogóról, a kompozícióin keresztül, rádióelőadásával, zenei ismeretterjesztő könyveivel, de a mátraházi közös nyaralások alkalmain is. Egy interjúban mindezt így foglalta össze: „Éreztem, hogy rám vár a feladat, hogy az új magyar zene és a vele szemben álló nótázó társadalom között tátozó úrt, a két háború közötti időben oly sok nehéz harcra és vitára okot adott szakadékot áthidaljam. 1939 óta évtizedet meghaladóan rendszeresen tartottam népdalfeldolgozásaimmal kapcsolatos népdaltanító előadásokat.” Ismét Szokolay Sándort idézem: „A zenét szavai nemcsak felidézték, de hatalmas képzeletkeltő erővel jelenítették is ... Fület nyitó, szemet nyitó, szívet nyitó nevelőnk volt. Oratórium-vezénylése a műveken túlmutatva a nép felrázójává vált. Életműve nehéz időkből tette hétköznapijainkat ragyogó művészi tehetőségével örökös ünnepnapokká.”

Szolgálati idejének lejártával ereje teljében nyugdíjazták. Erről évek múlva egy levélben így ír: „Éppen 1960-ban adta ki az obsitomat egy minisztériumbéli rangos egyed azzal zárva a vitát, hogy 'lássa be végre, hogy nem alkalmas az ifjúság nevelésére!' — Félreálltam, nem pöröltem, húsz éve, hogy letöröltem.”

Mint a magyar zene s a magyar dal követe itthon és külföldön, elsőrenden magyar közösségekben, gyülekezetekben lelkesítő előadásaival igyekezett a magyar zenetörténetet, a magyar népdalt, a zsolnárt, a magyar dicséretet népszerűsíteni, ihletetten hangzó életre kelteni. Vajon az új évezred kezdetén fontos-e nekünk az Ádám Jenő által adott példa? Templom és iskola, gyülekezet és iskolai közösség, lelkipásztorképzésünk, kórusaink itthon s a határainkon túl tudatában vannak-e annak a nagyjelentőségű ténynek, hogy létezik magyar

zenei, ezen belül egyházzenei anyanyelv. A globalizáció időszakában, az Európai Unió felé tülekedve vajon nem leszünk-e aránytalanul kiszolgáltatottak a sokszor talmi értékű, sekélyes idegen hatásoknak? Kórusaink repertoárjában nem egyszer lámpával kell keresnünk az értékes magyar műveket! Pedig lassan egy évszázada áll előttünk Kodály Zoltánnak és tanítványainak, követőinek értékre irányult, lélekerősítő, egészséges magyar öntudatra nevelő fölfogása.

Ádám Jenő sokoldalú munkásságáért 1955-ben Erdemes művész kitüntetését, 1957-ben Kossuth-díjat, 2002-ben poszthumusz Magyar Örökség díjat kapott. 1979-ben szülőfaluja, Szigetszentmiklós emlékházat állított, amely hűségesen gyűjti és őrzi e klasszikus életmű dokumentumait.

Tanítson bennünket Ádám Jenő Üzenete, amelyet az utókor lelkiismeretére kívánt helyezni. Ha a tényleges zenei tartalomtól elvonatkoztatunk, minden nevelőnek ars poeticája kell, hogy legyen: „A zeneművészetben különleges nevelő erő rejlik ... A zenére hangolt tanítók legtöbbje kitűnő nevelő. A zene-tanítás elemi szinttől a legmagasabb fokig: nevelés ... Elméletieskedő filozofálásban manapság igencsak bővelkedünk. Többet ér az egészséges, céltudatos gyakorlati szellem. A sugárzó szeretet. A szakmában az első szó azé, aki hivatásának tudatában következetes, őrzi függetlenségét, személyében példamutató ... A legnagyobb munkáról van szó, melynek tartalma és célja: az emberebb ember.”

Kodály Zoltán szülővárosának református gyülekezete, presbitériuma, a Kolégium öregdiákjai hűséggel emlékezve az Ádám Jenőtől kapott ajándék-kompozícióra, halálának 20. évfordulóján emléktáblát készíttettek. Ez az emléktábla hirdesse a Kodály-iskola eme meghatározó egyéniségének korát s az utókort gazdagító elvülhetetlen jelentőségét.

Berkesi Sándor

Élet a szolgálat jegyében

id. Arany László köszöntése

„Nem a sikerért harcoltunk sosem. Nem engedtem 20–25 évig azt sem, hogyha énekeltünk valahol, akkor tapsoljanak. Később nem lehetett elkerülni, olyan hatással volt a hallgatókra a szolgálatunk. Akkor eszembe jutott, hogy a 47. zsoltárban is benne van: «No minden népek örvendeztetek és tapsoljatok, Istent áldjátok szép hangossággal ...» Lehet ilyen eszközökkel is kifejezni az örömet, Isten felségét ünnepelni.” — így vall a szolgálat lényegéről id. Arany László, nyugalmazott vallásoktató lelkész. Tekintsünk vissza néhány gondolat erejéig az elmúlt évtizedekre, hogyan, s miként válhatott mindez Laci bácsi „életfilozófiájává”!

Egykori nemesi család sarjaként (abai Arany) született Rinyaújlakon 1912. május 10-én mint nyolcadik gyermek, egyben a legkisebb. Szülei élete örökös gond, munka volt, hogy szerény anyagi körülményeik ellenére becsülettel fel-